U 41/2020 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotusluonnoksesta SGEI de minimis –asetuksen (EU) N:o 360/2012 muuttamisesta

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle komission 2 päivänä heinäkuuta 2020 tekemä ehdotus komission asetuksen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille myönnettävään vähämerkityksiseen tukeen (EU) N:o 360/2012 muuttamisesta sekä ehdotuksesta laadittu muistio.

Helsingissä 20 päivänä elokuuta 2020

Työministeri Tuula Haatainen

Kaupallinen neuvos Olli Hyvärinen

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ | MUISTIO | EU/2020/0197

14.8.2020

KOMISSION EHDOTUS SGEI DE MINIMIS -ASETUKSEN (EU) N:O 360/2012 MUUTTAMISESTA

1 Ehdotuksen tausta ja tavoite

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (jatkossa SEUT) 107–108 artiklojen mukaan EU:n valtiontukisääntely kuuluu komission toimivaltaan. Sääntelyn tavoitteena on taata EU:ssa toimiville yrityksille tasapuoliset kilpailuolosuhteet ja minimoida jäsenvaltioiden välistä tukikilpailua. EU:n valtiontukivalvonnan perusperiaate on, että tuista tulee tehdä ilmoitus Euroopan komissiolle. Komissiolla on yksinomainen toimivalta päättää, soveltuuko tuki sisämarkkinoille. Tukiohjelmia tai yksittäisiä tukia ei saa laittaa täytäntöön ennen komission hyväksyntää.

Komissiolle tehtävään ennakkoilmoitusvelvollisuuteen on useita poikkeuksia. Yksi poikkeus koskee komission asetusta Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille myönnettävään vähämerkityksiseen tukeen (ns. SGEI de minimis -asetus, (EU) N:o 360/2012). Yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottaville yrityksille myönnettävän tuen ei katsota täyttävän kaikkia SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan perusteita eikä siihen näin ollen sovelleta SEUT-sopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaista ilmoitusvelvollisuutta, jos tuki täyttää SGEI de minimis -asetuksen mukaiset edellytykset. Asetuksen mukaisesti yhdelle yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tuottavalle yritykselle myönnettävän vähämerkityksisen tuen kokonaismäärä ei saa olla enemmän kuin 500 000 euroa minkään kolmen verovuoden jakson aikana.

Asetuksen nimen yhteydessä viitattu SGEI -lyhenne tulee englanninkielisistä sanoista Services of General Economic Interest. SGEI -sääntelyn tarkoituksena on turvata kansalaisille tärkeä tai yhteiskunnan toimivuuden kannalta merkittävä palvelu. Palvelun turvaaminen tapahtuu käytännössä antamalla yritykselle toimeksianto yksilöidyn palvelun tuottamiseksi. Tämä edellyttää usein palvelutuotannon rahoittamista julkisista varoista kompensaationa yritykselle annettavasta julkisen palvelun velvoitteesta. Korvausta myönnettäessä tulee huomioida SGEI-palveluja koskevat valtiontukisäännöt. Määrältään pienet SGEI-palvelun tuottamisesta maksettavat korvaukset voidaan yhteensovittaa EU:n valtiontukisääntöihin SGEI de minimis -asetuksen nojalla.

2 Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Euroopan komissio on antanut luonnosehdotuksen SGEI de minimis -asetuksen (EU) No 360/2012 muuttamisesta.

2.1 Sääntöjen voimassaoloajan pidentäminen

Komissio käynnisti 7.1.2019 valtiontukisääntöjen toimivuustarkastuksen, jonka tarkoituksena on arvioida vuoden 2020 loppuun mennessä voimassaolevien valtiontukisääntöjä mm. vaikuttavuuden, tehokkuuden ja säännöille vuonna 2012 asetettujen tavoitteiden näkökulmista. Toimivuustarkastus on laaja ja sen tulokset saadaan vasta vuoden 2020 lopussa. SGEI de minimis -asetusta on tarkoitus tarkastella yhdessä yleisen de minimis -asetuksen (EU) No 1407/2013 kanssa. Koska SGEI de minimis -asetuksen voimassaolo päättyy kuitenkin jo 31.12.2020, ko-

missio esittää sääntöjen ennakoitavuuden ja vakauden varmistamiseksi SGEI de minimis -asetuksen voimassaoloa jatkettavan kolmella vuodella 31.12.2023 saakka yhdenmukaisesti yleisen de minimis -asetuksen kanssa.

2.2 Tuen salliminen koronaepidemian vuoksi vaikeuksiin joutuneille yrityksille

Vaikeuksissa olevien yritysten tukeminen voi vääristää kilpailua ja markkinoiden toimintaa huomattavasti. Tämän vuoksi tukea vaikeuksissa oleville yrityksille voi myöntää EU:n valtiontukisääntöjen puitteissa vain erittäin rajoitetusti. Vaikeuksissa oleva yritys on määritelty ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 18 kohdassa. Vaikeuksissa olevalla yrityksellä tarkoitetaan muun muassa yritystä, joka on menettänyt yli puolet osakepääomastaan/omista varoistaan kertyneiden tappioiden vuoksi tai yritystä, joka on asetettu konkurssiin/yrityssaneerausmenettelyyn maksukyvyttömyyden vuoksi tai täyttää edellytykset menettelyyn asettamiselle velkojien pyynnöstä. Lisäksi suuryrityksiin sovelletaan erityisiä arviointikriteereitä niiden velkaantumisasteen ja rahoitusaseman osalta. Alle 3-vuotiaisiin pk-yrityksiin sovelletaan vain konkurssi/yrityssaneerausmenettelyä koskevaa kriteeriä. Tukea myönnettäessä yrityksen vaikeuksissa oloa arvioidaan lähtökohtaisesti aina viimeisimmän vahvistetun tilinpäätöksen tietojen valossa.

Voimassa olevassa SGEI de minimis -asetuksessa kielletään vaikeuksissa olevien yritysten tukeminen. Yrityksille koronaepidemian vuoksi aiheutuneiden taloudellisten seurausten vuoksi komissio ehdottaa asetukseen lisättävän, että poikkeuksellisesti rajoitetun ajan olisi mahdollista myöntää tukea sellaisille yrityksille, joista tuli koronaepidemian seurauksena 1.1.2020-30.6.2021 välillä vaikeuksissa olevia yrityksiä. Tukea myönnettäessä ei tarvitsisi arvioida lähemmin, johtuvatko yrityksen vaikeudet koronaepidemiasta, vaan riittävää on tarkastella, milloin yritys on joutunut taloudellisiin vaikeuksiin.

3 Oikeusperusta

EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen 107–108 artiklojen mukaan valtiontukien sääntely kuuluu komission toimivaltaan. Euroopan komissiolla on yksinomainen toimivalta antaa Euroopan unionin toiminnasta annetun sopimuksen artiklan 107 kohtien 2 ja 3 soveltamisesta yksityiskohtaisia sääntöjä. Jäsenvaltioita kuullaan valtiontukisääntöjä muutettaessa asiantuntijan roolissa.

Neuvoston asetuksen (EU) N:o 2015/1588 2 artiklan 1 kohdassa annetaan komissiolle valtuudet säätää asetuksella enimmäismäärästä, jonka alle jäävien valtiontukitoimenpiteiden ei katsota täyttävän kaikkia perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa määrättyjä valtiontuen kriteereitä. Komission on kuultava jäsenvaltioita kaksi kertaa neuvoa-antavassa valtiontukikomiteassa ennen kuin se voi antaa määräaikaisen asetuksen edellä mainitun neuvoston valtuusasetuksen nojalla.

4 Ehdotuksen vaikutukset

Ehdotusluonnoksella ei ole suoria budjettivaikutuksia. Ehdotus laajentaa eräiltä osin valtiontukisääntöjen soveltamisalaa, mutta tällä ei ole vaikutuksia kansallisiin tukimäärärahoihin tai niiden jakautumiseen. Suomen tukiviranomaiset voivat itsenäisesti päättää, ottavatko ne käyttöön sääntöjen mahdollistaman laajennuksen.

Ehdotusluonnos laajentaa SGEI de minimis -asetuksen soveltamisalaa vaikeuksissa oleviin yrityksiin. Valtiontuen myöntämisen salliminen vaikeuksissa oleville yrityksille voi vääristää kilpailua ja vaikuttaa markkinoiden toimintaan haitallisesti. Tämä johtuu muun muassa siitä, että ehdotetuissa valtiontukisäännöissä ei tarkemmin edellytetä sen tarkistamista, mistä syystä yritys

on joutunut vaikeuksiin ajalla 1.1.2020–30.6.2021. Tukea voidaan siis periaatteessa myöntää myös muusta syystä kuin koronaepidemian takia vaikeuksiin joutuneille yrityksille.

Käytännössä SGEI de minimis -asetusta on kuitenkin Suomessa tosiasiassa käytetty varsin vähän, joten ehdotusluonnoksen vaikutukset jäävät olettavasti vähäisiksi. Tarkempaa tietoa siitä, missä määrin SGEI de minimis -asetusta on hyödynnetty muissa EU-maissa ei ole saatavilla.

Komission ehdotuksella ei ole vaikutusta Ahvenanmaan asemaan.

5 Ehdotuksen kansallinen käsittely ja käsittely EU:ssa

Komission julkaisi ehdotusluonnoksen 2.7.2020 ja kommentit ehdotusluonnoksesta tulee toimittaa virallisen kuulemisen aikana 2.7.–3.8.2020. Ehdotusluonnoksesta järjestettiin jäsenvaltioiden ja komission välinen puhelinkokous 26.6.2020.

Komission ehdotusluonnosta ja luonnosta U-kirjelmäksi on käsitelty EU-12 kilpailu-, valtiontuki- ja hankintajaoston - kirjallisessa menettelyssä 3.7-8.7.2020.

6 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää ehdotusta SGEI de minimis -asetuksen voimassaolon pidentämisestä kannatettavana. Voimassaolon jatkaminen lisäisi oikeusvarmuutta ja ennustettavuutta niin tuen myöntäjien kuin tuensaajien näkökulmasta. Lisäksi ehdotus mahdollistaa sen, että komissio saa tarvittavaa lisäaikaa sääntöjen sisällölliselle tarkastelulle.

Valtioneuvosto kannattaa myös ehdotusta tuen tilapäisestä sallimisesta vaikeuksissa oleville yrityksille. Ehdotus tuo joustoa yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelun turvaamiseen myönnettävän tuen ehtoihin koronatilanteen aikana. Yleislähtökohdan tulee kuitenkin olla, että EU:ssa palataan normaalien valtiontukisääntöjen soveltamiseen mahdollisimman pian heti taloustilanteen normalisoituessa, eikä kriisipoikkeuksista tule pysyviä.